

Forme tipologice ale sistemului economiei de piață

Odată cu apariția diviziunii muncii s-a produs trecerea de la economia naturală, specifică societății primitive, la economia de schimb. Economia naturală era acel sistem economic în care producția era destinată exclusiv consumului producătorului, în vreme ce în economia de schimb producția este destinată schimbului sau vânzării. Unii specialiști consideră că economia de schimb a devenit predominantă abia în ultimele două-trei secole. Până la apariția economiei de schimb societatea a experimentat prin următoarele tipuri de economie :

- economia naturală
- economia de troc
- economia feudală
- economia închisă
- economia țărilor în dezvoltare și slab dezvoltate
- economia fostelor țări socialiste

Economia de schimb sau de piață reprezintă o formă modernă a vieții economice în care oamenii își desfășoară activitatea în mod liber, în concordanță cu favorabilitățile pieței și pe baza respectului legilor juridice adoptate democratic. În cadrul economiei de schimb agentul economic are calitatea de producător-vânzător a unor bunuri destinate schimbului și cea de consumator al unor bunuri produse de alți agenți economici pentru satisfacerea nevoilor sale.

Economia de piață se întemeiază pe proprietatea privată și raportul dintre resurse și trebuințe, dintre producție și consum. Ea se autoreglează prin corelația cerere-ofertă-preț producând concurență între agenții economici. În genere piața este locul de întâlnire dintre oferta producătorilor și cererea cumpărătorilor. Piața însumează toate actele de vânzare-cumpărare.

În economia de piață statul intervine doar foarte puțin, la nivel macroeconomic, intervenția sa limitându-se doar la trasarea liniilor orientative ale dezvoltării dar nu prin constrângere, ci prin mijloace de stimulare economico-financiară. La nivel microeconomic fiecare agent economic își elaborează propriul plan de afaceri.

Trăsături ale economiei de piață :

- este centrul vital al economiei
- pluralismul agenților economici și ai centrelor de decizie economică
- libertatea de decizie și de acțiune a agenților economici, dar ei își asumă responsabilitatea deciziei lor
- este o economie concurențială

Prețurile bunurilor economice se stabilesc în mod liber, prin confruntarea cererii cu oferta, fără intervenția statului și prin înlăturarea politicii monopoliste. Prețul este raportul între două cantități de bunuri economice propuse la schimb. Prețul reprezintă expresia bănească a valorii de schimb. El exprimă munca încorporată în fiecare dintre bunurile ce se schimbă.

Mobilul principal al agenților economici îl constituie profitul. Existența unei economii de piață presupune :

- existența unui sistem monetar, bancar și valutar dezvoltat și stabil
- existența statului democratic care veghează la aplicarea legilor pieței și funcționarea normală a mecanismelor economiei de piață

În economia de piață factorii de producție și bunurile economice realizate se află în proprietatea agenților economici. Proprietatea exprimă raporturile ce se stabilesc între oameni față de bunurile materiale și de altă natură, raporturi reglementate de normele sociale și juridice corespunzătoare. Proprietatea conferă deținătorului următoarele drepturi :

- posesiunea
- dispoziția
- utilizarea
- uzufructul

Transferarea unor drepturi de proprietate se face prin închiriere concesiune sau ipotecare. În economia de piață există mai multe forme de proprietate :

- proprietate privată
- proprietate publică
- proprietate mixtă

Într-o economie de piață proprietatea privată ocupă locul central, ea este fundamentul liberei inițiative. Libera inițiativă este expresia libertății agenților economici de a poseda bunuri, de a dispune de ele și de uzufructul lor. Libera inițiativă presupune libertatea agenților economici de a folosi cum cred ei de cuviință bunurile aflate în proprietatea lor, libertatea deplină în adoptarea deciziilor, libertatea de a dezvolta, menține sau restrânge acțiunile lor, libertatea de a-și asuma riscul pentru tot ceea ce întreprind.

Întreprinderea este o verigă de bază a economiei de piață. Principalele funcții ale întreprinderii sunt :

- funcția de producție
- funcția de cercetare-dezvoltare
- funcția comercială
- funcția financiar-contabilă
- funcția de personal

Principalele tipuri de întreprinderi sunt :

- societatea în nume colectiv SNC
- societatea comercială simplă SCS
- societatea comercială pe acțiuni SCA
- societate cu răspundere limitată SRL
- societatea pe acțiuni
- regiile autonome

Economia de piață îmbracă particularități diferite de la o țară la alta, de la o etapă la alta. Ea se caracterizează prin :

- dominarea proprietăți private
- autonomie și răspundere decizională a agenților

Piața este centrul vital al economiei. Prin intermediul ei se realizează corelația dintre producție și consum și se stabilesc legături între agenți economici.

Concurența este o condiție a economiei de piață. Economia contemporană este o economie monetară deoarece cea mai mare parte a schimburilor se realizează prin intermediul monedei. Prețul este stabilit în funcție de cerere și ofertă. Bunurile care îmbracă forma de marfă, devin bunuri comerciale. Marfa este un bun economic care satisface o anumită trebuință a omului.